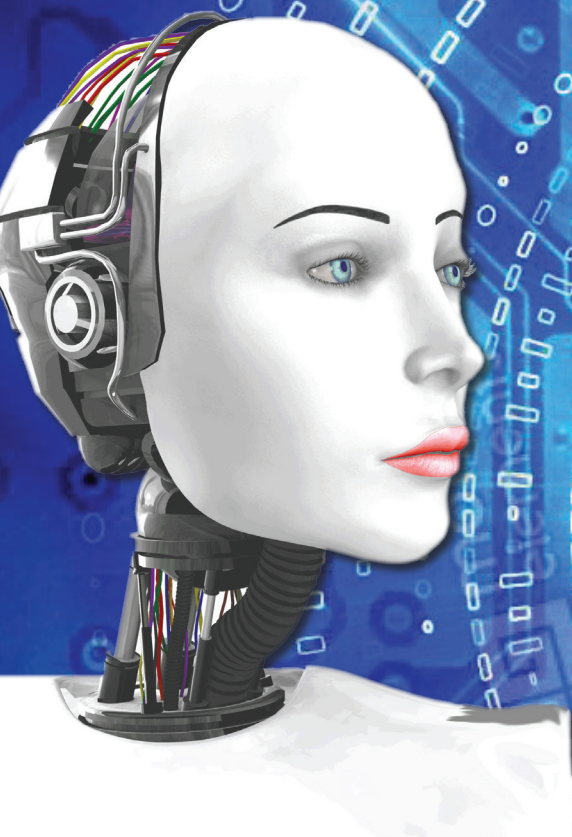

СТОПАНСКА КОМОРА
НА МАКЕДОНИЈА
ECONOMIC CHAMBER
OF MACEDONIA

Стопанската комора на Македонија домаќин на

Самитот на малите земји

НОВИ ТРЕНДОВИ ВО БИЗНИСОТ

САМИТ НА МАЛИТЕ ЗЕМЈИ - НОВИ ТРЕНДОВИ ВО БИЗНИСОТ

Уредувачки одбор:

м-р Елена Милевска Штрбевска
м-р Борис Тримчев
Михајло Донев

Дизајн: Стево Серафимов

Лектор: Станка Дамјановска

Телефон: + 389 (0)2 3244023

www.mchamber.mk

Издавач: „РЕПРО ПРИНТ“ ДООЕЛ - Скопје

Редакција: + 389 (0)2 5511711

Печати: Печатница Полиграфснаб ДООЕЛ - Скопје

Во глобализиран пазар македонските компании треба да се приспособат на современите текови. Како заклучок од дискусијата на Тркалезната маса на тема: *„Позицијата на малите земји во меѓународната економија – предности и недостатоци“*, одржана во февруари 2017 година во Скопје, меѓу другото, беше истакната потребата за осовременување на работните процеси на компаниите во малите земји со цел зголемување на нивната национална конкурентност. Освен тоа, Дигиталната агенда на Европската комисија елаборирана во Стратегијата 2020 има за цел да ги интензивира инвестициите и проектите во овој домен.

Во присуство на домашни и на странски реномирани претставници од научната и бизнис-сферата, кои потекнуваат од мали земји, или работат во мали земји, на 16 март 2018 година, Стопанската комора на Македонија, во просториите на Клиниката „Жан Митрев“, го организираше *„САМИТОТ НА МАЛИТЕ ЗЕМЈИ – НОВИ ТРЕНДОВИ ВО БИЗНИСОТ“*.

Токму местото на одржување на Самитот претставува вистински репрезент за македонски успешен пример, кој континуирано користи најсовремени технолошки достигнувања во функција на здравјето на луѓето.

Следењето на технолошкиот развој во услови на динамично опкружување, проследено со зголемена конкуренција, претставува главен предуслов за опстанок на бизнисите, креирајќи ги контурите и перспективите за иден раст, развој и освојување нови пазари. Глобализацијата несомнено носи можности и закани за бизнисите, па оттаму се јавува потребата од постојана флексибилност и адаптација на пазарните услови.

Во дискусијата, учесниците ги изнесоа своите видувања и искуства придонесувајќи кон:

- подобрување на бизнис врските преку користење на современата технологија, „blockchain“ и роботика;
- објаснување на новите облици на водење бизнис и визија за правецот на движење на бизнис секторот во иднина, со посебен акцент на „crowdfunding“ моделите на алтернативно финансирање и иднината на „crypto“-валутите;
- етичките аспекти од воведувањето на новите технологии во бизнисот;
- промоција на старт-ап иновативни бизниси од малите земји и сл.

Овогодинашниот „Самит на мали земји – нови трендови во бизнисот“ се реализира со еден поинаков концепт. Почнувајќи од местото на одржување нетипично за еден ваков настан, па се` до дигитализирана форма на женски робот кој го отвори настанот и ги најавуваше панелите, Стопанската

комора на Македонија имаше за цел да ги потенцира промените кои можат од сега да се предвидат и секако да се следи нивниот тековен развој. Обврската да се биде лидер и главен репрезент на бизнис секторот во Македонија со себе повлекува и клучни чекори во насока на забрзан развој на економијата. А предизвикот и секако идната насока на развој на бизнисите Стопанската комора на Македонија ги идентификува во дигитализацијата и сите поврзани процеси кои доаѓаат со неа.

На Самитот учесниците имаа можност да слушнат обраќања и дискусии од еминентни претставници на науката и бизнисот кои доаѓаат од несродни индустрии. Имавме претставници од медицината, механиката, бродоградбата, екологијата, администрацијата, финансиски експерти, претставници на дигитални бизниси, биотехнологија, телекомуникациски и софтверски компании, со цел да предочиме дека иновациите и новите технологии имаат влијание врз секој дел од нашето живеење.

проф. д-р Кочо Ангџушев,
заменик на претседателот на
Владата на Република Македонија
задолжен за економски прашања
и за координација со економските
ресори

Во воведното обраќање проф. д-р Кочо Ангџушев, заменик на претседателот на Владата на Република Македонија задолжен за економски прашања и за координација со економските ресори, истакна дека малите земји како Република Македонија немаат голем избор, треба да се отворат кон светот, бидејќи светот стана глобален - дигитализиран, тие треба да водат отворена политика кон целиот свет, не смеат да се затворат самите кон себе. Владата на Република Македонија сака да има добри односи со сите, но без владеење на правото и стабилна држава не можеме да зборуваме за стабилен бизнис. Ако сакаме да имаме подобар стандард имаме само едно решение, а тоа се мери преку можностите за зголемување на бруто домашниот производ. Тоа може да го постигне преку зголемување на потрошувачката, но во малите држави таа можност е ограничена. Затоа фокусот треба да биде ставен на останатите две можности, а тоа е раст на извозот и зголемување на капиталните инвестиции. Извозот на Република Македонија во бруто домашниот производ учествува со 54% и доколку се стремиме да оствариме раст од 6% на бруто домашниот производ, мораме да осигуриме дополнителен раст на извозот на годишно ниво од 65% до 70%.

„Инфраструктурата создава услови за економски раст и конкурентност на светскиот пазар. Токму во таа насока Владата ги прифати препораките на Стопанската комора на Македонија, Светската банка и Виенскиот институт за економски студии и излезе со План за економски раст кој ќе биде преточен во закон“, – истакна д-р Ангџушев.

Со Планот за економски раст се стимулираат развојните проекти, каде што компанија која има развоен проект или работи на развој на нови производи ќе може да добие до 70% од трошоците за развој, имајќи предвид дека развојот е тој што ги прави компаниите конкурентни на светскиот пазар. Друга поддршка е насочена кон брзорастечките компании кои можат да се квалификуваат за поврат од 30% на средства од инвестиции во машини, развој на производи, развој на научно-истражувачки центри. Целта е со таа мерка да се охрабрат македонските компании да посветат внимание на развојот, бидејќи развојот и новите технологии ќе помогнат да станат повидливи на светскиот пазар, а тоа е целта на Владата што сака да ја постигне со овие мерки.

Академик Жан Митрев во својот говор, на отворањето, на тема „Технологијата во функција на здравјето“ истакна дека со новата болница е направен вистински исчекор како тим и како организација, применувајќи најмодерна технологија, како во градбата, така и во опремувањето на самата зграда и во медицинската технологија. Направена е ефикасна зграда според највисоките стандарди за екологија, енергетска ефикасност и обезбедување најбезбедни услови за медицинска работа и престој на пациентите. Новата технологија е поскапа, но нуди поголема сигурност и безбедност. Рационализацијата на трошоците во голема мера се должи на воведувањето на современите технологии, но исто така за да се обезбедат тие технологии потребни се инвестиции. Клиниката практично се вбројува во групата на компании - извозници доколку се земе предвид дека поголемиот дел од приходите се од лекување на странски државјани и треба соодветно да се поддржани.

академик Жан Митрев,
директор на
„Жан Митрев“ Клиника

„Во време кога во Македонија постоеше исклучиво државно здравство, се впуштив во животна авантура наречена приватно здравство. Во здравството има неколку главни сегменти, од кои најбитни се инфраструктурата и технологијата, меѓутоа болницата функционира врз основа на концептот медицина базирана на докази, различни модели на медицинска нега и модели на наплата“, - истакна академик Митрев.

д-р Тања Анѓушева,
субспецијалист кардиолог во
Клиниката „Жан Митрев“

Навремената дијагноза и навремената терапија се најголемите придобивки од примената на новите медицински технологии во здравството.

Навремената дијагноза и навремената терапија се најголемите придобивки од примената на новите медицински технологии во здравството. „Преку задолжителните систематски прегледи и раното дијагностицирање на болестите се остваруваат големи заштеди во лекувањето, а персонализираната медицина за секој пациент овозможува навремена превенција, што е најголем бенефит за секој од нас“, - истакна д-р Тања Анѓушева, субспецијалист кардиолог во Клиниката „Жан Митрев“.

Нови трендови во бизнисот - шанса за претприемачите

Акцентот на првиот панел беше ставен на меѓународното искуство во областа на современите начини на водење бизниси и промените настанати под влијание на современата технологија. Истакнати меѓународни експерти дадоа осврт на темите поврзани со дигитализацијата и дигиталната трансформација на бизнисите и своето искуство го споделија со претставниците на македонските компании. Првата панел дискусија: „Нови трендови во бизнисот - шанса за претприемачите“ беше модерирана од Мојмир Оцвирк, претприемач од Словенија.

Мојмир Оцвирк,
автор на Иницијативата за
поврзување на претприемачите од
малите земји

„Постои голема разлика во статусот на претприемачите во малите земји основани во деведесеттите години или по Втората светска војна, кои не располагаат со значајни природни ресурси како злато и нафта. Битно е да видиме дека новите технологии носат нешто ново на малите пазари кои не се доволно јаки за да можат да конкурираат на глобалниот пазар. Не ги одобруваме бариерите што се создаваат во главите на политичарите кои ги прават државните стратегии и на бизнисите треба да им обезбедат поволни услови за работа. Образовниот процес треба да се стави во функција на новото и очекувањата на бизнисот. Следењето на технолошкиот развој во услови на динамично опкружување, проследено со зголемена конкуренција, претставува главен предуслов за опстанок на бизнисите, креирајќи ги контурите и перспективите за иден раст, развој и освојување нови пазари.“ - истакна Оцвирк.

Проф. д-р Бојан Јербиќ од Факултетот за механичко инженерство и бродоградба при Универзитетот во Загреб, ги претстави своите согледувања за тоа како новите технологии ги иницираат промените на работните места во Македонија.

Анализите говорат за тоа дека 3,1% од светскиот бруто домашен производ се одвојуваат за истражување и развој. Европа изгуби 10% од уделот на индустриско производство во последните 20 години, за сметка на Азија, која своевременно стана најголем увозник на роботизирани машини.

„Евтината работна сила повеќе не е единствен адут, глобалниот пазар бара квалитетно испорачан производ. Концептите како „Google Car“, кој претставува најбезбеден автомобил, во иднина би се одразиле на секторот автомобилско осигурување, како и на секторот транспорт, кои ќе претрпат значајни промени со воведувањето на автоматизираните возила кои користат вештачка интелигенција“, - истакна Јербиќ.

Во рамките на Факултетот за механичко инженерство и бродоградба во Загреб е основан Регионален центар за истражување. Како резултат на 10-годишното истражување, креиран е неврохируршки робот кој го нарековме „РОНА“ (RONNA), истиот во 2016 година ја изврши својата прва успешна операција. Денес веќе се развива четвртата генерација на „РОНА“, а тоа претставува доказ дека висока технологија може да се развива и во мала земја како Република Хрватска.

Проф. д-р Бојан Јербиќ,
Факултет за механичко
инженерство и бродоградба,
Универзитет
во Загреб (Р. Хрватска)

Горан Јерас,
менаџер на Кооперација за етичко
финансирање (Р. Хрватска)

Горан Јерас, менаџер на „Кооперација за етичко финансирање“ од Хрватска, говореше за „Blockchain“ технологијата и промените во финансиските услуги иницирани од неа. Во 2014 година е основана „Кооперација за етичко финансирање“ (Zadruga за етичко finansiranje). Поучени од состојбата во Хрватска каде примарен генератор на финансии се банките, кои во 92% се во странска сопственост, беше решено да се основа кооперација која користејќи локални ресурси, ќе ги привлекува депозитите на своите граѓани, минимизирајќи го профитот, со цел задржување на најголемиот дел од парите внатре во заедницата. Денес, за неполни 4 години работење, „Кооперација за етичко финансирање“ брои 1.300 членови.

„Автоматизацијата на процесите и вештачката интелигенција овозможува старт-ап компаниите да се јават во својство на посредници при платежни трансакции помеѓу субјекти од различни земји, вршејќи ја работата за побрзо време и со помал трошок. На тој начин ја зголемуваме транспарентноста во работењето, така што

на клиентите им овозможуваме раководење со средствата и зголемување на нивниот принос, додека реалниот трошок се сведува на оперативни трошоци. Трендовите од функционирањето на алтернативните начини на финансирање говорат за фактот дека банките почнуваат да го губат монополот врз финансиските ресурси“, – истакна Јерас.

Боштјан Шпетич, од Словенија, се осврна на полето на старт-ап компаниите. Во 2007 година е основана „Земанта“, првата старт-ап компанија во Словенија која произлегува од акцелератор, симболично основана во истиот период со светскиот „Twitter“. Кога си прв во нешто, немаш целосна идеја што те чека, па затоа се`што било научено е со намера да се сподели со општеството. 5% претпријатија кои користат „Blockchain“ технологија се основани во Словенија. Искуството покажа дека компаниите кои пред 5 години користеле субвенции од државата пропаднале бидејќи при финансиска поддршка го изгубиле фокусот кон главната цел – клиентите.

Боштјан Шпетич,
директор за развој „Програмик“
(Р. Словенија)

„Улогата на државата треба да биде во отстранување на сите бариери за пристап на локалните компании на светскиот пазар. Законодавството во Словенија не е пријателски настроено кон старт-ап компаниите бидејќи постојат голем број процесни, даночни и бизнис проблеми. Тие причини се главна последица зошто со голем дел од финансиските средства се финансираат компании надвор од Словенија“, – додаде Шпетич.

„Промени ја државата со „blockchain“ технологија“ гласеше темата на која свое излагање имаше Елена Докузов, менаџер во „Noordung Blockchain hub“ од Словенија. „Noordung Blockchain Hub EU“ е независна организација поддржана од Владата, формирана со цел да ги промовира и да ги подобри предностите на регионите во Словенија, Европската унија и Југоисточна Европа во областа на „Blockchain“ технологијата, преку креирање и развој на финансиски системи.

„Преку Центарот за „space“ технологија нудиме поддршка за учество на словенечките компании во Европската вселенска агенција (European Space Agency) и други меѓународни институции насочени кон развој на вселенски технологии и програми“, – истакна Докузов.

Освен тоа, Докузов истакна дека новите технологии овозможуваат брз и ефикасен пристап до сите информации потребни за ефективно завршување на работните процеси. Се’ поголем број претпријатија користат „Cloud“ базирана инфраструктура. „Cloud“ работењето е бизнис концепт кој обезбедува нов начин на пристап до личните податоци и апликации кои наместо да бидат складирани во компјутер, се складираат во виртуелен облак (Cloud) кој овозможува пристап до сите програми, документи и записи од кое било место и во кое било време.

**Елена Докузов, менаџер на
Noordung Blockchain hub
(Р. Словенија)**

Матјаж Слак,
советник за развој
во „Cofound.it“ (Р.Словенија)

На темата: „Bitcoin, blockchain, token, ICO – што се тие и како може да се искористат во Вашиот бизнис?“, дискутирале Матјаж Слак, советник за развој во „Cofound.it“ од Словенија. Меѓу другото, тој истакна дека „Blockchain“ технологиите нудат безбедна трансакција помеѓу две страни кои немаат меѓусебна доверба, без да инволвираат трета страна. Тоа овозможува и меѓусебна комуникација, претставувајќи збир од трансакции – низа записи еден по друг, спречувајќи какви и да било злоупотреби.

„Blockchain“ технологијата не треба да се ограничува само во финансискиот сектор, примената е возможна и во сферата на осигурувањето, здравството и судството, само доколку законодавството се приспособи и овозможи сите записи да бидат запишани преку истата технологија. Интернетот во деведесеттите години ни овозможи брзо и лесно пренесување на податоци, а „Blockchain“ ни нуди можност со истата брзина да се пренесе дури и сопственоста врз нештата“, – додаде Слак.

Што ќе донесе дигиталната трансформација во секојдневието на бизнисот?

Без соодветна системска поддршка дигиталната трансформација на бизнисите не може да се случи на македонскиот пазар. За целосна дигитална трансформација и доближување на Македонија до Европската унија, потребни се јаки институции, јак приватен сектор, силни компании кои заедно ќе работат на ова поле. На овој начин треба да се изгради максимално отворено и транспарентно партнерство, од кое бенефит ќе имаат сите чинители на општественото живеење, а економскиот систем е еден сегмент од тоа.

Катерина Бошевска,
извршен директор на
„ЕОС Матрикс“ во Македонија

Модератор на втората панел дискусија на тема: „Што ќе донесе дигиталната трансформација во секојдневието на бизнисот?“ беше Катерина Бошевска, извршен директор на „ЕОС Матрикс“ во Македонија.

За системска поддршка на бизнисите во насока на дигиталната трансформација на панелот дискутирале Дамјан Манчевски, министер за информатичко општество и администрација во Владата на Република Македонија.

За поврзаноста, „Cloud“ решенијата и информатичката технологија како база за развој на економиите на малите земји свој осврт даде Мирослав Јовановиќ, главен директор за техника и ИТ во „Македонски Телеком“ – „Deutsche Telekom Group“, а за тоа како дигиталната технологија ги менува секојдневните обврски на вработените дискутирале Љупчо Георгиев, генерален директор на „Мајкрософт“ за Македонија и Косово.

Дигитализацијата и реформите во ИКТ-сферата во Западен Балкан во моментот е еден од приоритетите на Европската комисија. Со воспоставување единствен дигитален пазар од сите 6 земји од Западен Балкан се очекува да се придонесе за развојот на дигиталното општество, но и економски раст во регионот, зголемување на иновациите, системски реформи во администрацијата и институциите. Тоа ќе придонесе и за зголемување и подобрување на квалитетот на животот на граѓаните во сите сфери.

„Свесни сме дека ние како Влада и вие како бизнис-сектор мораме да се фокусираме на граѓаните. Со цел да постигнеме целосна дигитална трансформација, ние во моментот работиме на повеќе проекти од оваа област, како што се: е-услуги за граѓаните, креирање национален портал, портал за отворени податоци, отворање технолошки парк и стратегија за широкопојасен интернет“, – изјави министерот Манчевски.

Фактот дека јавната администрација мора да се дигитализира е повеќе од јасен, а една од иницијативите е реформата за поврзување на работењето на 17 државни институции преку едношалтерски систем, со што ќе се обезбеди соодветна поддршка за бизнисот. Воедно, заложба на Министерството за информатичко општество и администрација е основањето на Национален совет на информатичко-комуникациски технологии, чија основна цел ќе биде преку иновативност и интелектуален капитал да се обезбеди поголем раст на економијата во државата. Визија е да се работи заедно со ИКТ-компаниите кон креирање на иновативни решенија за зајакнување на ефикасноста на политиките и воведување нови технолошки процеси за зајакнување на продуктивноста, издигнувајќи ја Република Македонија како пример за земјите од регионот во однос на дигиталната трансформација, беше истакнато во дискусијата.

Соодветно изградена инфраструктура е основа за развој на техничко-технолошки напредните бизниси. Со бројката од 90 илјади корисници на новите технологии во електронските услуги „Македонски Телеком“ како компанија лидер во развојот на телекомуникациските услуги обезбедува соодветна инфраструктура за развој на македонските бизниси.

На терен може да се забележи воведување на најновата технологија преку модернизацијата на мобилната мрежа и мрежна покриеност од 99% во 4G мрежата, со што е овозможена поголема брзина од 300 МВ во мобилната технологија.

„Со користењето на адекватни системи, дигитализацијата во „Македонски Телеком“ донесе намалување на трошоците и забрзување на процесите. Над 90% од внатрешната инфраструктура во „Македонски Телеком“ е „клаудизирана“ („Cloud“-изирана) и нашата интенција е таквата пракса да ја пренесеме и кај нашите бизнис клиенти“, – истакна Јовановиќ.

Дамјан Мачевски,
министер за информатичко
општество и администрација во
Владата на Република Македонија

Мирослав Јовановиќ,
Главен директор за техника
и ИТ во „Македонски Телеком“
АД Скопје

„Македонски Телеком“ како лидер на македонскиот пазар преку модернизацијата на технологијата успеа да стане извозник на „know-how“ во филијалите на „Deutsche Telekom Group“ во Хрватска и во Црна Гора, а тоа говори за подготвеноста при имплементирање на сите новитети, но пред сè и потребата за дополнителна едукација за правилно користење на новите технологии.

Љупчо Георгиев,
генерален директор на
„Мајкрософт“ за Македонија и
Косово

Какви се гледиштата на една од најнапредните компании во светот во однос на промените кои ќе ги иницира новата технологија во однос на работните места се дебатираше со Љупчо Георгиев, генерален директор на „Мајкрософт“ за Македонија и Косово.

За дигитална трансформација потребни се реформи и модернизација. „Мајкрософт“ имаат виртуелни канцеларии и така комуницираат со сите партнери. Јавната администрација мора да се модернизира и да се овозможи работа од дома. Работите се менуваат и потребно е да се приспособиме кон тие промени. Сето тоа што го носат новите технологии може да биде применето во сите бизниси, но потребна е лична трансформација. Таа опфаќа и промена во културата, а тоа ни овозможува да бидеме поефикасни.

„Преку користење на „Cloud“ технологии ќе комуницираме побрзо и поефикасно, но треба да се земе предвид фактот дека кај технологијата се јавува потреба за постојано надградување на системите со цел изнаоѓање начин

истите да бидат практично применливи. Технологијата од ден во ден се менува и неминовно е сите да ги следат промените, преку континуирана едукација и надградба“, – истакна Георгиев.

Потребни ни се иновации за зголемување на конкурентноста на економијата

Дискусијата на третата панел дискусија ги третираше темите поврзани со иновациите во насока на зголемување на конкурентноста на економијата. Целта беше да се потенцира фактот дека иновациите можат драстично да го променат начинот на дистрибуција на приходот и, секако, можат да водат до значајни структурни промени. Ефектите на новите технологии се пресликани во додадената вредност која ја креираат и за потрошувачот и за економијата во целост. Сите сме согласни дека конкурентноста на економијата во голема мера е детерминирана од степенот на користење на новите технологии.

Во оваа панел дискусија за моделите на финансиска поддршка наменети за малите и средни претпријатија за иновативни проекти дискутираше Јован Деспотовски, директор на Фондот за иновации и технолошки развој.

Каков е патот при развојот на дигиталниот бизнис во Република Македонија, со практични примери образложи Нина Ангеловска, извршен директор и коосновач на „Групер мк“.

За користењето на новите технологии во биотехнологијата и персонализираната медицина образложи д-р Иван Кунгуловски, сопственик и управител на „Био Инженеринг“ и коосновач на Лабораторијата за генетика и персонализирана медицина.

м-р Борис Тримчев,
Стопанска комора на Македонија

Модератор на третиот панел беше Борис Тримчев, советник во Стопанската комора на Македонија. *„Новите технологии имаат голем потенцијал да бидат извор на раст на економиите, но правецот за нивниот иден развој често е неизвесен. Сепак, врвен приоритет ќе биде можноста да се искористи тој потенцијал на начин од кој бенефит ќе има општеството во целост“*, – истакна Тримчев.

Јован Деспотовски во своето излагање го образложи третиот столб од Планот за економски раст, кој во себе инкорпорира 5 сегменти, со посебен фокус на иновативноста на компаниите.

„Силната поддршка за иновации и технолошки развој, како и развој на малите и средни компании е од особена важност на Фондот за иновации. Преку Фондот ќе бидат

обезбедени околу 450 милиони денари кои треба да помогнат во подобрување на бизнис климата во земјата, но клучен предуслов за добивање на поддршката ќе биде иновативноста на производитите или процесите и секако можноста за нивната комерцијализација“, – истакна Деспотовски.

Особен акцент во третиот столб се дава на поддршката на малите и средни претпријатија за подобрување на иновативноста, каде до 70% од директните трошоци во инвестиции ќе бидат поддржани од Фондот. Планираните активности вклучуваат поддршка при разработка на техничко-технолошките аспекти во развојот и воведувањето на нови производи и услуги, како и подобрување на веќе постојните. Освен тоа, поддршка е планирана за изработка на нова амбалажа, индустриски дизајн или редизајнирање на производитите, како и комплетна поддршка при изработка и реализација на маркетинг плановите.

Квалитетот на образованието повеќе пати беше потенцирано од страна на панелистите. Диференцијацијата на процесите може да води кон конкурентска предност, а тоа може да се постигне со луѓе кои ги имаат потребните знаења, вештини и компетенции од областа во која работат. Имајќи го предвид овој факт Фондот обезбедува поддршка за стручно усовршување и пракса на нововработени млади лица, до 30% од трошоците.

Дигитализацијата на процесите значајно влијае на начинот на кој се водат бизнисите. Современите технологии нудат нови можности, при што динамиката на пазарни промени е се` позабрзана. Во таква состојба мала стартап компанија може да предизвика голема промена на пазарот. Онаму каде што другите не идентификувале потенцијал за развој на добар бизнис, „Групер.мк“ го направиле точно спротивното.

Јован Деспотовски,
директор на Фондот за иновации
и технолошки развој

д-р **Нина Ангеловска**,
основач на „Групер“
и претседател на Асоцијацијата
за е-трговија

„Ние започнавме како старт-ап компанија кога под 1% од населението купуваше „online“ кога имаше мал процент на активни платежни картички, кога имаше забрана од одредени банки за „online“ купување. Ако се водевме од тогашната состојба, сигурно не би инвестирале во таа насока и „Групер.мк“ немаше да постои“, – истакна Ангеловска.

„Нашата визија беше дека преку атрактивна понуда, желба и потреба за заштедување на пари и време можеме да развиеме бизнис модел кој приходот ќе го генерира преку „online“ купување. И успеавме во тоа, а доказ е се` поголемата вредност на „online“ трансакциите во Република Македонија остварени кон домашни е-трговци. Според статистичките податоци во 2017 година, 19,5% од Македонците со пристап на интернет купиле/нарачале нешто „online“ во последните 12 месеци, додека во 2010 година биле само 7%. Сепак, далеку сме од европскиот просек кој изнесува 68%“, - додаде Ангеловска.

Она на што треба да се работи во насока на подобрување на состојбата за водење „online“ бизниси во прв план е дигитализација на процесите и секако лесни процедури за отворање „online“ бизниси. Освен тоа, треба да се посвети внимание при развојот на образовни системи кои продуцираат квалитетни кадри, со особен акцент на дигитални вештини каде се вбројуваат информациски и комуникациски вештини, вештини за решавање проблеми и секако софтверски вештини за манипулирање со содржина.

Економскиот развој во современото општество неминовно треба да се базира на иновации во секој сегмент од работењето на компаниите. Технолошкиот напредок има значајни ефекти врз развојот на медицината, а придобивките од користењето на новите технологии водат до подобрување на здравјето на луѓето. Компанијата „Био Инженеринг“ работи на применета молекуларна микробиологија, биотехнологија и екологија и претставува лидер во истражувањата од таа област во Република Македонија.

д-р **Иван Кунгуловски**,
сопственик и управител на „Био
Инженеринг“ и коосновач на
Лабораторијата за генетика и
персонализирана медицина во
Клиниката „Жан Митрев“

Генетскиот код е уникатен и се разликува од една индивидуа до друга, а во основа влијае на развојот и здравјето на луѓето. Со постапката на секвенционирање на геноми и егзоми се навлегува подлабоко во молекуларната структура на луѓето и се читаат „информациите запишани во гените“.

„Наведените научно - клинички пристапи обезбедуваат информација за којашто се смета дека силно ќе им помогне на докторите и пациентите во откривањето на потенцијалните болести коишто може да се развијат во текот на годините кај одреден пациент и нивно третирање или целосно лекување уште пред да се појават нивните први симптоми“, - истакна д-р Кунгуловски.

Евидентно е дека лековите не влијаат на секоја индивидуа подеднакво. Во исклучителните случаи ефектот кој го предизвикуваат лековите може да резултира со компликации. Решението за оваа ситуација го има персонализираната медицина, метод кој значи точно определување на видот и количината на лекот што одговара за секое лице. Со добивањето на оваа информација секој пациент би имал индивидуализиран животен план за потенцијално лекување на болести што може да се појават во иднина.

Како што може да се заклучи, постои начин да се обезбедат значајни заштеди на средствата наменети за лекување и медицинска нега. Новата технологија може да обезбеди современа дијагностика и предвидување на несаканите последици или предвидување на ризиците кои можат да се јават во годините нанапред. Доказ за тоа дека компаниите во Македонија може да бидат во чекор со времето е и „Био Инженеринг“ и секако мотивираниот млад кадар кој стои зад нивната успешност.

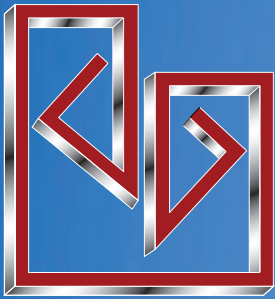
Заклучни согледувања од Самитот на малите земји - НОВИТЕ ТРЕНДОВИ ВО БИЗНИСОТ

Одржувањето на овогодинашниот „Самит на малите земји – нови трендови во бизнисот“ беше оценето како исклучително успешно. Низ дискусиите, од различни аспекти и различни засегнати страни, можеше да се согледаат ставовите во однос на моменталната состојба во доменот на новите технологии и да се дебатира за идниот правец на развој на современите трендови.

Генерално, може да се заклучи дека во иднина динамиката со која се случуваат промените ќе биде се` позабрзана, а бизнисите, со цел да опстанат на пазарот, ќе треба да стават акцент на сопствената флексибилност во насока на подобра адаптација на новонастанатата пазарна реалност.

Меѓу останатото, како поважни заклучоци од панел дискусиите може да ги потенцираме следните:

- **брзината на прифаќање на новите трендови и новите технологии ќе биде еден од одлучувачките фактори за успешноста на бизнисот;**
- **компаниите треба да работат на иновации, небитно дали станува збор за произведен или услужен бизнис. Комерцијализацијата на иновациите значајно ја подобрува конкурентноста на економијата во целост;**
- **државата треба да се стреми кон намалување на административните бариери и да тежнее кон намалување на иницијалните трошоци за отворање „online“ бизнис;**
- **државата треба активно да ги помага иновативните компании кои имаат потенцијал за да остварат значаен пазарен успех;**
- **квалитетното образование е клучен елемент за развојот на една економија. Новост во образовната сфера се дигиталните вештини без кои економијата не може да има позначаен успех;**
- **зголемување на способноста на компаниите за искористување на постојната комуникациска инфраструктура и услугите кои се нудат, со цел во иднина да бидат подготвени да ги прифатат новите технологии што ги предвидува Европската дигитална агенда 2020.**

СТОПАНСКА КОМОРА
НА МАКЕДОНИЈА

BLOCKCHAIN
CROUDFUNDING
ROBOTICS

1922

2018

*Со членството моќни -
во визиите истрајни!*